

♪ [PRZECIĄGLY DŹWIĘK]

LEKTOR: Audycje kulturalne – w dobrym tonie.

KATARZYNA OKLIŃSKA: Zastanawiali się kiedyś Państwo, co można zwiedzać w Muzeum Kultury Ludowej, ale nigdy nie mieli Państwo okazji, żeby do tego muzeum się wybrać? Jeśli tak to ten podcast jest dla państwa. Zapraszamy na audiooprowadzanie po Podlaskim Muzeum Kultury Ludowej. O instytucji opowiada jej dyrektor Artur Gawel. Ja nazywam się Katarzyna Oklińska i zapewniam, to będzie podróż nie tylko na Podlasie, ale również podróż w czasie.

♪ [BIESIADNA, ŻWAWA MELODIA]

ARTUR GAWEL: Podlaskie Muzeum Kultury Ludowej powstało w dwa tysiące szesnastym roku w wyniku połączenia Białostockiego Muzeum Wsi i Działu Etnografii Muzeum Podlaskiego w Białymstoku. Jest to muzeum typu skansenowskiego, którego głównym działaniem jest ochrona tradycyjnego, drewnianego budownictwa obszaru Podlasia. Obecnie w skansenie znajduje się ponad czterdzieści zabytkowych budynków, przy czym cały czas trwa odbudowa skansenu i kolejne budynki są translokowane z terenu. Przy wejściu do muzeum usytuowany jest wiatrak typu kozłowego przeniesione z Rzędzian z pierwszej połowy dziewiętnastego wieku, tuż obok znajduje się kompletnie wyposażona kuźnia, która została przeniesiona z Gródka w tysiąc dziewięćset osiemdziesiątym trzecim roku, warto o tym wspomnieć, gdyż jest to pierwszy obiekt przeniesiony do muzeum. Po wejściu na teren skansenu po prawej stronie mamy zagrodę leśną złożoną z leśniczówki i trzech budynków gospodarczych. Dwa spichlerze i budynku inwentarskiego, wszystkie te budynki zostały przeniesione z miejscowości Kaczmińsko, a sama leśniczówka z miejscowości Lipniak położonej na północ od Suwałk. W leśnej stodole możemy zobaczyć wystawę „Sochy, sierpy, stępy”, czyli o niedzisiejszym gospodarstwie poświęcona oprawie i obróbce ziaren w tradycyjnym wiejskim gospodarstwie na Podlasiu. Jednym z ciekawszych eksponatów na tej wystawie jest Socha z Jarzmem zaprzęgu wołów używana do orki, przed pierwszą wojną światową. Na położonym naprzeciwko budynku inwentarskim znajduje się wystawa „Tradycyjne środki transportu wiejskiego” ukazano na niej wozy,

sanie oraz bryczki sprzed kilkudziesięciu lat oraz elementy uprząży takie jak monta, jaźma czy też janczary.

♪ [WESOŁA, BIESIADNA MUZYKA, Czeremszyna - Boże, Boże]

„Boże, boże co mam robić, czy cię kochać, czy wędrować; Nie wędruje - serce boli, zostać z tobą nie pozwoli...”

Obok zagrody leśnej z leśniczówką znajduje się zagroda z gajówką przywieziona z Krusznika, koło Wigier. Zajmuje ją Ośrodek Edukacji Ekologicznej Sokolarnia, w którym hodowane są ptaki drapieżne takie jak Sokoty Wędrowne, Rarogi, Myszołowce Towarzyskie oraz kilka gatunków sów. Sokolnicy opiekujący się ptakami organizują pokazy wolno lotów ptaków, to też zwiedzający mogą poznać bliżej te bardzo interesujące zwierzęta. Idąc dalej mijamy wiatrak z Wojnowiec, a tuż obok niego usytuowana jest kolejna zagroda złożona z trzech budynków, mianowicie: chałupy z Jacowa z drugiej połowy dziewiętnastego wieku oraz stodoły z Sanik i spichlerza z Lewy. Warto uwagę zwrócić na dwuspadowy dach chałupy, który jest pokryty osikowym wiórem, we wnętrzu chałupy eksponowane jest wyposażenie domu wiejskiego z lat sześćdziesiątych dwudziestego wieku. Obok zagrody chałupy z Jacowa znajduje się lapidarium z kilkunastoma nagrobnymi kamieniami, przy czym część z nich ma na swej powierzchni inskrypcje. Jednym z cenniejszych obiektów w skansenie jest chałupa ze Starej Żubowszczyzny koło Krynek z połowy dziewiętnastego wieku. Jest to typowy obiekt dla wschodniego podlasia łączący pod jednym dachem część mieszkalną i gospodarczą. Wyposażenie chałupy odtwarza jej wnętrze z początku dwudziestego wieku, a więc z przed stu lat. W tej samej zagrodzie znajduje się również stodoła z początku dwudziestego wieku z Nowego Ostrowia, przy której ustawiony jest pod osobnym zadaszeniem drewniany kierat, urządzenia tego typu służyły kiedyś najczęściej do napędzania sieczkarni, mocarni, natomiast prezentowany w skansenie kierat użytkowany był do napędzania stęp kruszących korę w jednym z kopackich warsztatów garbarskich w Suchowoli.

♪ [SPOKOJNA LUDOWA MELODIA]

Po minięciu krzyża i kapliczki słupowej z rzeźbą świętego Jana Nepomucena, zbliżamy się do dwustu letniego dworu z Bobry Wielkiej. Jest to największy drewniany budynek w Podlaskim Muzeum Kultury Ludowej. Jego zewnętrznej bryle uwagę zwraca sześciokolumnowy portyk oraz naczółkowy kryty dach. We wnętrzu dworu pomieszczenia wzdłuż jednej afilady prezentują wnętrza dworskie, natomiast wzdłuż drugiej eksponowane są wystawy czasowe. Na poddaszu dworu prezentowana jest wystawa „Sztuki Ludowej Podlasia”. Można na niej zobaczyć rzeźby, detale architektoniczne, kowalskie krzyże, wyroby z gliny, dywany dwuosonowe oraz wiele wiele innych przykładów charakterystycznego rękodzieła. W położonym tuż obok dworu w spichlerzu z osiemnastego wieku znajdują się dwie kolejne wystawy, pierwsza z nich jest poświęcona zdobnictwu drewnianych domów na białostoczczyźnie, a druga ukazuje związki gospodarcze człowieka z rzekami, takimi jak Bug, Narew czy Biebrza. Zabudowania dworskie sąsiadują z przysiółkiem drobnoszlacheckim, w skład, którego wchodzi cztery zagrody. Odtwarzają one typowy układ osadniczy pogranicza mazowiecko-podlaskiego zasiedlony przez szlachtę zagrodową. Cechuje się on swobodną zabudową wokół centralnego placu zwanego wygonem, miejsce to mógł zajmować również staw, największa, a zarazem najmniejsza z chałup kryta czterospadowym dachem została wybudowana w latach sześćdziesiątych dziewiętnastego wieku w Pieczyskach koło Ciechanowska, wewnątrz jej zostało przystosowane do prowadzenia zajęć edukacyjnych, obok tej chaty znajduje się również spichlerz ze starej Gąsówki we wnętrzu którego można zobaczyć stałą ekspozycję „Pszczelarstwo w gospodarskim wiejskim na Podlasiu” uzupełnieniem tej wystawy jest pasieka złożona z kilkunastu uli skrzynkowych i kłodowych. W kolejnej chałupie z Dąbrowy Moczydeł z okresu międzywojennego można zobaczyć stałą ekspozycję „Dziecko w społeczności wiejskiej” na tej wystawie zaprezentowano przedmioty związane z życiem codziennym dziecka od najmłodszych lat takie jak kołyski, wózki, chodziki. Niezwykle ważną rolę w życiu dzieci odgrywały zabawki, stąd też na wystawie starano się pokazać ich wyjątkową różnorodność, od prostych wykonanych z kawałka tkaniny albo drewna, po precyzyjne wykonane od wiejskich rzemieślników miniatury przedmiotów i zwierząt. Liczną grupę eksponatów stanowią też przedmioty szkolne, takie jak tornistry, piórniki, fartuszki.

♪ [SPOKOJNA LUDOWA MELODIA]

W chałupie z czterospadowym dachem krytym strzechą z Tymianek Buci zobaczymy wnętrze domu z okresu międzywojennego. W okresie przedświątecznym przed Bożym Narodzeniem i Wielkanocą pokazywany jest wystrój świąteczny z takimi detalami zdobniczymi jak słomiane pająki czy też papierowe firanki. Po drugiej stronie wygonu znajduje się budynek, w którym odbywają się zajęcia edukacyjne. Podążając dalej trasą zwiedzania muzeum wchodzimy w niewielki zagajnik, w którym mieści się stała ekspozycja „Leśna bimbrownia” powstała ona dzięki przekazaniu przez policję oryginalnego sprzętów, który został zarekwirowany od osób zajmujących się nielegalną produkcją alkoholu. W naturalnym otoczeniu pokazano kompletnie wyposażenie trzech bimbrowni, na terenie puszczy Knyszyńskiej w okolicach Gródka. Warto dodać, że jest to taka jedyna ekspozycja w kraju, za przysiółkiem tuż nad stawem usytuowana jest remiza strażacka z Rudki, z okolic Brańska z okresu międzywojennego, budynek ten pełnił także funkcję Domu Ludowego, w którym działał teatr stąd w jego wnętrzu znajduje się scena. Po wyjściu z remizy udajemy się do młyna wodnego z Bagniuł, niewielki budynek powstał w czasie drugiej wojny światowej i służył jako wielofunkcyjny obiekt usługowy. Mieściły się w nim urządzenia do przemiału zboża, wytwarzania oleju, gręplowania wełny oraz tartacznej obróbki drewna. Stojąc obok młyna możemy zobaczyć nowy sektor budownictwa wschodnio-podlaskiego w skład, którego docelowo wejdą cztery zagrody. Obecnie znajduje się w nim chałupa z Czyż z tysiąc osiemset osiemdziesiątego ósmego roku oraz dwa budynki gospodarskie, stodoła z Rudut oraz budynek inwentarski z Bryk. W chałupie będzie już w tym roku otwarta wystawa prezentująca wnętrze domu zamieszkałego przez ludność prawosławną z okresu międzywojennego.

♪ [SPOKOJNA LUDOWA MELODIA]

W Podlaskim Muzeum Kultury Ludowej organizuje corocznie festyny oraz imprezy edukacyjne. W Święto Zielonych Świątek organizowane jest Festyn Zielone Świątki w skansenie, w trakcie którego prezentowane są zwyczaje, obrzędy związane z tym dniem na Podlasiu. Podczas festynu można posmakować regionalnej kuchni słuchając występów folklorystycznych zespołów z regionu. Kolejny festyn to Smaki Podlasia, a jak sama jego nazwa wskazuje, wiadomo, że tematem są regionalne kulinaria. w trakcie festynu można zobaczyć pokazy wędzenia wędlin czy też wypieku sękacza organizowane są liczne konkursy kulinarne z atrakcyjnymi nagrodami. Kolejny festyn

organizowany w drugą niedzielę września to „Podlaski ziołami pachnące” w trakcie festynu można kupić regionalne wyroby kulinarne, a zwłaszcza miody i zioła. Ostały w kalendarzu imprez Podlaskiego Muzeum Kultury Ludowej wpisały się też cztery sezonowe imprezy edukacyjne adresowane do dzieci i młodzieży. Kaszanki, Piknik w Skansenie, Babie Lato w Skansenie oraz Gwiazdka w Skansenie. Zapraszamy do Podlaskiego Muzeum Kultury Ludowej.

♪ [SPOKOJNA LUDOWA MELODIA]

KATARZYNA OKLIŃSKA: Odwiedzili Państwo Podlaskie Muzeum Kultury Ludowej. Oprowadzał po nim dyrektor tej instytucji Artur Gaweł. Ja nazywam się Katarzyna Oklińska, dziękuję za uwagę i do usłyszenia.

♪ [PRZECIĄGŁY DŹWIĘK]

LEKTOR: Audycje kulturalne – w dobrym tonie.